

WYKORZYSTANIE KONCEPCJI PEDAGOGICZNEJ CARLA ORFFA W PRACY Z DZIEĆMI

Już od lat 90-tych trwa zainteresowanie nauczycielek naszego przedszkola koncepcją pedagogiczną Carla Orffa.

Wiąże się to ściśle z pobytem dwóch nauczycielek w Ozimku, gdzie dzięki uprzejmości Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców w Polsce odbyły się cztery cykliczne kilkudniowe szkolenia pod nazwą „Seminarium Orffa”. To tam przedstawiciele Instytutu Orffa z Salzburga- Manuela i Michael Widmers przybliżyli uczestnikom

warsztatów system edukacji związany z ideą Carla Orffa. Później były warsztaty w Łubowicach, Raciborzu, Opolu, wreszcie nauczycielki nawiązały kontakt z Polskim Towarzystwem Carla Orffa z siedzibą w Warszawie. Od pięciu lat dwa razy do roku nauczycielki uczestniczą

w zajęciach warsztatowych z udziałem specjalistów z zakresu koncepcji pedagogicznej Carla Orffa, muzyków, choreografów, tancerzy i aktorów, nauczycieli szkół i przedszkoli oraz terapeutów. Zdobyta wiedza i umiejętności są wykorzystane w pracy codziennej z dziećmi. Muzyka zaczęła nieodłącznie towarzyszyć pracy nauczycielek w naszym przedszkolu. W porozumieniu z Doradcą Metodycznym nauczycielki zorganizowały cykl szkoleń dla

nauczycieli zabrańskich przedszkoli. Każde nowe szkolenie to bogatsze doświadczenie i nowe pomysły do pracy z dziećmi. Dzięki uczestnictwu w seminarium Orffa nauczycielki poznały tajniki pedagogicznego kunsztu Orffa. Chętnie dzielą się wiedzą z koleżankami na terenie naszej placówki oraz na zjazdach Optymistycznych Przedszkoli.

Carl Orff - wielki humanista, kompozytor i pedagog niemiecki, ogromną część swojego życia poświęcił rozwijaniu koncepcji powszechnego wychowania muzycznego. Zaprojektował instrumenty, które miały służyć muzykom oraz wszystkim początkującym: dorosłym i dzieciom. Stworzył wiele dzieł symfonicznych i kameralnych, przede wszystkim jednak uznawany jest za pedagoga zainteresowanego problemami wychowania muzycznego, szczególnie zaś dziecięcą twórczością muzyczną. Carl Orff to autor wielu teoretycznych rozpraw w tym zakresie. Stworzył wiele pieśni i utworów dramatycznych dla dzieci.

Sztuka ma wiele do zaoferowania dziecku i współczesnemu człowiekowi, pragnącemu wejść z nią w bliski kontakt. Potrzeba takiego kontaktu powstaje jednak pod wpływem troskliwego wychowania. W jaki sposób więc wychowywać muzycznie dzieci i młodzież, aby było to działanie skuteczne

i atrakcyjne? Wychowawczy i kształcący sens muzyki w życiu dziecka polega na pełnym wspomaganium jego rozwoju uczuciowego, społecznego, intelektualnego, moralnego i fizycznego. U jednych dzieci będzie to czynne uprawianie muzyki - śpiew lub gra na instrumencie, u innych aktywne i emocjonalne jej słuchanie. Zadaniem nauczyciela jest ocena, co zaoferować dziecku.

Już najwcześniejsze kontakty z muzyką muszą być świadomie kierowane. Kontakty te muszą wynikać ze zrozumienia całokształtu zjawiska „muzyka” i „osobowość dziecka”. Zabawy muzyczne mogą uczyć nie tylko śpiewem, efektami akustycznymi, słuchaniem muzyki, ale i ruchem, teatrem muzycznym, tańcem i gimnastyką.

W systemie edukacji muzycznej Carla Orffa główną formą zajęć jest gra na instrumentach. Założenia dydaktyczne tej metody sprecyzować można jako twórcze podejście dzieci do zaproponowanych przez nauczyciela zadań muzycznych. Wartość metody polega na tym, że każdy zaplanowany przez nauczyciela nowy materiał muzyczny ma być realizowany przy aktywnym

udziale dziecka. Metoda Orffa pozwala na twórczą samodzielność dzieci, poszukiwanie nowych rozwiązań, odkrywanie coraz to nowych, innych, środków wyrazu. Taka aktywność prowadzi do wejścia w bogaty świat muzyki nawet przy niewielkiej wiedzy muzycznej dziecka. Zabawy muzyczne według Carla Orffa mogą uczyć gry na instrumentach wzbogacone innymi formami aktywności: mową, efektami akustycznymi, ruchem, słuchaniem muzyki.

Muzyka to forma terapii. Metoda Orffa stosowana jest również w pracy z dziećmi upośledzonymi umysłowo i z ludźmi dorosłymi psychicznie chorymi. Zabawom wg Orffa towarzyszy radość. Potrzeba radości jest normalna u każdego człowieka, a zwłaszcza u dziecka. Wynika to z jego dynamizmu, ciekawości i aktywności. Radość z zabaw wg Orffa towarzyszy czynnemu

uprawianiu muzyki. Dziecko zadowolone jest z własnej aktywności, wyzwolonej energii, samorealizacji, czuje satysfakcję z działania i tworzenia. Radość przeżycia estetycznego zbliża dzieci do siebie, ośmiela nieśmiałych. Orff cały swój program przeznaczona dla pobudzenia dziecięcej radości i aktywności. Radość dostarczana jest dzieciom przez muzykę wielostronnie: wynika przede wszystkim z czynnego jej uprawiania. Jest to zadowolenie wywołane nie tylko nastrojem utworu, ale także własną aktywnością, wyładowaniem nagromadzonej energii, samorealizacją, satysfakcją działania i tworzenia.

Atmosfera radości i swobody w kontaktach dziecka z muzyką jest niezbędna dla jego twórczego rozwoju. Dzieci polubią muzykę, gdy otrzymają łatwe i atrakcyjne sposoby jej poznawania i wykonywania.

Dzieci w naszym przedszkolu są rozśpiewane, roztańczone i wrażliwe na piękno. Wpojone zamiłowanie do słuchania różnego rodzaju utworów, przeżywanie muzyki, odnajdywanie sposobu na interpretację muzyki będzie procentować w dalszym, coraz bardziej dojrzałym życiu. Dzieci rosną nie tylko

optymistycznie nastawione do życia, ale twórcze, wrażliwe i chętne do współpracy z innymi. Znają i przestrzegają zawartych umów, potrafią wysłuchać innych.

W koncepcji powszechnego wychowania muzycznego Carla Orffa ciekawe jest oparcie umuzykalnienia na związku muzyki ze słowem, jego rytmem i intonacją na pieśniach dziecięcych różnych narodów. Interesujące jest też stworzenie podstawy muzykowania przez wprowadzenie łatwych w technice, ale ciekawych w brzmieniu instrumentów muzycznych. Zajęcia prowadzone metodą Orffa spotykają się z entuzjazmem dzieci i młodzieży, wyzwalają w nich energię twórczą i radość. Wykorzystane i przetworzone na język muzyczny powinno być to, co dziecku najbliższe: słowo, gest, ruch i otoczenie. Idea Orffa polega na twórczym obcowaniu z muzyką. Realizuje się to w różnych formach- ruchu, tańcu, śpiewie, mowie, pantomimie, grze na instrumentach. Zrozumieć i odczuć sens idei Orffa można jedynie wówczas, gdy się samemu aktywnie uczestniczy we wspólnym działaniu.
Tylko integracja wszystkich tych form będzie właściwym kierunkiem realizacji idei pedagogicznej Carla Orffa.

Ruch w programie i metodzie Orffa ma znaczenie ogromne. Z mowy i naturalnego ruchu rodzi się przede wszystkim muzyka instrumentalna. Chodzenie, klaskanie, bieganie, mówienie- przechodzą w czynności zorganizowane rytmicznie. W następnych fazach następuje akompaniowanie sobie do ruchu na instrumentach perkusyjnych- **tak rodzi się muzyka.** Według koncepcji pedagogicznej Carla Orffa ilustracyjność mowy jest ważnym środkiem ekspresji dziecka. Głosem można obrazować podstawowe pojęcia muzyczne. Ćwiczenia mowy rozwijają i doskonałą technikę operowania oddechem i głosem. Zgodnie z inwencją Orffa dzieci mają „wypowiadać się” również szmerem, efektem akustycznym, dźwiękiem instrumentu. Należy jeszcze wspomnieć o sposobie zapisywania muzyki przez dzieci za pomocą znaków i symboli graficznych. Takie oryginalne „partytyry” ułatwiają zbiorową grę, uczą dzieci koncentracji uwagi, rozwijają wyobraźnię dźwiękowo- rytmiczną.

Sposoby wykorzystania zabaw wg Orffa w pracy z dzieckiem w naszym przedszkolu.

- W salach funkcjonują kąciki muzyczne, w których znaleźć można oprócz tradycyjnych, gotowych instrumentów różne inne „brzęczydelka”, kartony, łyżeczki drewniane, plastikowe, metalowe, własnej produkcji grzechotki, drewnienka z kija od miotły, własne mini-harfy z kubków po jogurtach i gumek recepturek itp. ciekawe, wydające odgłosy przedmioty. Służą do instrumentacji piosenek, rytmizowania tekstu, odnajdywania rytmu ćwiczeń gimnastycznych, przeliczania, ilustrowania tekstu opowiadania...

- Teatr wg Orffa nakazuje uczestnictwo całej grupy w przedstawieniu. Tu ważny jest dobór roli dla dziecka. Jedno chce być widoczne, inne woli odegrać rolę „drzewa” schowane za „płotem”, jeszcze inne woli dmuchać w tubę udając wiatr. Obserwacja dziecka zapewnia poznanie jego potrzeb i możliwości. Wielokrotnie występując na konkursach jasełkowych wśród uczniów szkół podstawowych zdziwienie wywoływała liczba naszych aktorów. Nie wybierane są tylko dzieci zdolne, każdy ma swoją ważną rolę, każdy dopełnia element przedstawienia. Dziecko z wadą wymowy wyrazi scenę ruchem albo grą na instrumencie, też odnosi sukces, też czerpie radość ze wspólnej zabawy. Nie zwraca się uwagi na przepiękne pracochłonne dekoracje, scenerię, liczą się symbole, np. zamiast drzwi, duża dziurka od klucza, przez którą zagląda ktoś słyszający pukanie. Liczą się dzieci, ich gra, głos, dźwięk, ruch, ich radość.

- Niezwykle istotne są atrakcyjne rekwizytów w postaci chust szyfonowych, pomponów, frędzelków, wstążeczek itp. Pomagają w tańcu, w improwizacjach ruchowych, w zabawie w teatr.

- Dziecko uczy się odbioru muzyki, to może wydać się banalne, tyle muzyki nas przecież otacza na co

dzień. Ale jaki jest odbiór? Jest muzyka, która wycisza, relaksuje, uspokaja, jest i taka, która wzbudza radość, daje energię. Zanim obejmie się instrumentacją utwór, trzeba go przeanalizować, opowiedzieć, znaleźć powtarzające się fragmenty. Dzieci doskonale potrafią to robić, bezbłędnie wyczuwają nastrój, ukryte dźwięki, rytm. Można zrobić rytmiczną oprawę utworu bez wielu prób. Taka forma zabawy mobilizuje dzieci do uwagi, wyczekują moment swojego udziału w grze, czują się potrzebne i docenione.

- Ważne jest, że grać na instrumentach może każdy, nawet ktoś, kto nie zna nut i nie ma genialnego słuchu muzycznego. Muzyka cieszy, pozwala się realizować i odnosić sukcesy. Musi być jednak dyrygent, który czuwa nad wszystkim, pozwala na pewne improwizacje, ale zna ich granice i wie co chce zrealizować.

-Instrumentacja niekoniecznie odnosi się do użycia instrumentów, dźwięków można szukać w swoim otoczeniu lub własnym ciele. Doskonałe ćwiczenia ortofoniczne to cmokanie, kłaskanie, reranie, wymawianie samogłosek, syczenie, dmuchanie, świszczenie.

-Gestodźwięki zastępują słowa, dzielą na sylaby tekst, uczą wyliczanek i prostych wierszyków. Pomagają zwiększyć koordynację ruchową.

-Taniec ćwiczy płynność ruchów, grację w poruszaniu się, umiejętność dostrzegania innych ludzi w swoim otoczeniu.

Rozwój muzycznej inteligencji dzieci w naszym przedszkolu dzięki stosowaniu zasad koncepcji Orffa jest udany.

